

23. 1. 2024

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Valorizace odškodnění pracovního úrazu a nemoci z povolání k 1. lednu 2024

Od 1. ledna 2024 dochází k výraznému zvýšení jednorázové náhrady nemajetkové (duševní) újmy pozůstalých rodinných příslušníků (po zaměstnanci zemřelém v důsledku pracovního úrazu nebo nemoci z povolání), zatímco rozhodný výdělek pro výpočet pozůstalostní renty (náhrady nákladů na výživu pozůstalých) řešící hmotné otázky živobytí zaměstnancem vyživovaných osob se podobně, stejně jako pro stanovení tzv. úrazové renty (náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity pro samotné poškozené zaměstnance), zvyšuje jen málo.

Současně se zvyšuje též limit náhrady přiměřených nákladů spojených s pohřbem zaměstnance, které proplácí zaměstnavatel. Dále se zvyšuje hodnota bodu pro účely stanovení bolestného a ztížení společenského uplatnění.

Valorizace odškodňovacích plnění podle průměrné mzdy v národním hospodářství nebo podle valorizace důchodů.

Valorizace:

1. jednorázové náhrady nemajetkové újmy pozůstalých,
2. limitu náhrady přiměřených nákladů na pohřeb, jakož i
3. hodnoty bodu pro stanovení bolestného a ztížení společenského uplatnění

se odvíjí od nárůstu průměrné mzdy v národním hospodářství.

Naproti tomu navýšení rozhodného výdělku (průměrného výdělku, kterého dosahoval zaměstnanec před vznikem škody způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání, případně již dříve valorizovaného), jež je východiskem pro stanovení

1. úrazové renty nebo
2. pozůstalostní renty,

vychází z parametrů důchodového pojištění - z míry valorizace důchodů.

Jde o teprve druhou, resp. čtvrtou valorizaci podle aktuálních pravidel pracovně-právních předpisů

Zatímco valorizace rozhodného výdělku pro účely stanovení úrazových a pozůstalostních rent je za mnoho předcházejících let poměrně zažitou skutečností, tak k valorizaci jednorázové náhrady nemajetkové újmy pozůstalých (a též limitu náhrady přiměřených nákladů spojených s pohřbem)

podle aktuálních pravidel (ust. § 271i a ust. § 271g) dochází teprve počtvrté (poprvé se tak stalo k 1. 1. 2021) a k valorizaci hodnoty bodu pro účely stanovení bolestného a náhrady ztížení společenského uplatnění (podle ust. § 271c zákoníku práce ve spojení s ust. § 7 nařízení vlády č. [277/2015](#) Sb., v platném znění) dochází teprve podruhé (poprvé tomu tak bylo vloni od 1. 1. 2023).

Valorizace úrazových rent (náhrad nákladů po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity) a pozůstalostních rent (náhrad na výživu pozůstalých) prostřednictvím valorizace rozhodného výdělku k 1. lednu 2024 již byla předmětem samostatného výkladu v článku [Valorizace úrazových a pozůstalostních rent k 1. lednu 2024 dne 13. 12. 2023](#). Tento nyní následující článek věnujeme valorizaci dalších nároků poškozeného zaměstnance nebo jeho pozůstalých. A to nároků (odškodňovacích plnění), jejichž výše se odvíjí od výše průměrné mzdy v národním hospodářství.

Jednorázová náhrada nemajetkové újmy pozůstalých

Podle ust. § 271i odst. 1 zákoníku práce náleží jednorázová náhrada nemajetkové újmy pozůstalých (po zaměstnanci, který zemřel v důsledku pracovního úrazu nebo nemoci z povolání)

- manželovi (event. registrovanému partnerovi) zemřelého zaměstnance
- dítěti zemřelého zaměstnance (a to nejen dítěti nezaopatřenému, ale i dítěti zletilému čili tzv. dospělému, a to i výdělečně činnému),
- rodiči zemřelého zaměstnance (a to i když nežili se zaměstnancem ve společné domácnosti).

Jednorázová náhrada nemajetkové újmy na základě ust. § 271i odst. 3 zákoníku práce náleží i dalším osobám v poměru rodinném nebo obdobném, které smrt zaměstnance pociťují jako vlastní újmu. Půjde především např. o družku zaměstnance nebo druhu zaměstnankyně.

Odškodnění duševních útrap ve výši dvacetinásobku průměrné mzdy

Výše náhrady je (dle ust. § 271i odst. 2 zákoníku práce) odvozena od dvacetinásobku průměrné mzdy v národním hospodářství zjištěné za první až třetí čtvrtletí kalendářního roku předcházejícího kalendářnímu roku, ve kterém vznikne pozůstalému právo na jednorázovou náhradu (rozhodující je den úmrtí zaměstnance). Pro odškodnění za úmrtí v roce 2024 je tak rozhodující výše průměrné mzdy za 1. až 3. čtvrtletí roku 2023. Výši průměrné mzdy vyhláší Ministerstvo práce a sociálních věcí ve Sbírce zákonů, a to na základě údajů Českého statistického úřadu (ust. § 271i odst. 4 zákoníku práce).

Sdělení Ministerstva práce a sociálních věcí č. [365/2023](#) Sb. určuje jako výchozí částku průměrnou mzdu (za 1. a 3. čtvrtletí r. 2023) ve výši 42 427 Kč. Pro rok 2024 tak činí jednorázová náhrada nemajetkové újmy pozůstalých 848 540 Kč a po zaokrouhlení na celé stokoruny nahoru ve smyslu ust. 271i odst. 2 zákoníku práce 848 600 Kč oproti dosavadním 786 200 Kč pro rok 2023. Meziroční nárůst tak představuje 62 400 Kč.

Nárok má každý pozůstalý samostatně, ale oba žijící rodiče zaměstnance se spolu musejí rozdělit - dostávají jen polovinu

Na uvedenou částku v její plné výši má nárok každý z pozůstalých (manžel, popř. registrovaný partner, dítě, event. jiná osoba v poměru rodinném nebo obdobném, která újmu (smrt) zaměstnance pociťuje jako vlastní újmu). Je-li však náhrada vyplácena oběma rodičům, vyplátí se každému z nich polovina částky čili 424 300 Kč.

O výši odškodnění vůbec nerozhoduje, jak vidno, výše mzdy nebo platu zaměstnance. (Nárok není podmíněn existencí vyživovací povinnosti.) O výši částky, kterou musí zaměstnavatel, resp. jeho pojišťovna vyplatit pozůstalým, tak nerozhodují výdělkové poměry zaměstnance, ale počet

pozůstalých osob, které na ni mají nárok.

Jednorázová náhrada nemajetkové újmy se liší od pozůstalostní renty

Zmíněná jednorázová náhrada není totéž, co pravidelná renta pozůstalým, které zemřelý zaměstnanec vyživoval, tedy náhrada nákladů na výživu pozůstalých poskytovaná podle ust. § 271h zákoníku práce zejména vdovám, vdovcům a sirotkům po zaměstnanci, popř. dalším osobám, kterým zaměstnanec výživu poskytoval nebo byl povinen poskytovat. Pravidelná renta je určena na úhradu nákladů živobytí, jednorázové odškodnění kompenzuje nehmotnou újmu (duševní útrapy).

Náhrada přiměřených nákladů spojených s pohřbem ve výši maximálně 1,5násobku průměrné mzdy

Podobně jako jednorázová náhrada nemajetkové újmy pozůstalých (dle ust. § 271i zákoníku práce) se valorizuje i výše náhrady přiměřených nákladů spojených s pohřbem (ust. § 271g zákoníku práce). Náhrada je poskytována do výše nejméně jedenapůlnásobku průměrné mzdy v národním hospodářství zjištěné za první až třetí čtvrtletí kalendářního roku předcházejícího kalendářnímu roku, ve kterém na tuto náhradu vznikne právo (ust. § 271i odst. 2 zákoníku práce), takže i tady dochází k valorizaci na základě údajů vyhlášených MPSV ve Sbírce zákonů (dle ust. § 271g odst. 3 zákoníku práce). Maximální částkou náhrady přiměřených nákladů spojených s pohřbem je tak pro rok 2024 částka 63 641 čili po zaokrouhlení na celé stokoruny nahoru 63 700 Kč oproti dosavadním 59 000 Kč pro rok 2023.

Od přiměřených nákladů spojených s pohřbem se odečítá pohřebné. Náhrada přiměřených nákladů spojených s pohřbem přísluší tomu, kdo tyto náklady vynaložil. (Ust. § 271g odst. 1 zákoníku práce.)

Náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění je nárokem zaměstnance, ale stává se předmětem dědictví

Rozebrali jsme si shora valorizaci vybraných nároků pozůstalých po zaměstnanci, který zemřel v důsledku pracovního úrazu nebo nemoci z povolání. Náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění, o které se pojednává dále, je však nárokem přímo poškozeného zaměstnance, nicméně nebylo-li bolestné nebo náhrada ztížení společenského uplatnění poškozenému vyplacena, ale nárok na něj byl uplatněn, stává se pohledávka předmětem dědictví. Nejvyšší soud ČR proto již ve svém rozsudku spis. zn. 21 Cdo 936/2010, ze dne 7. 4. 2011, potvrdil, že právo zaměstnance na náhradu za bolest a ztížení společenského uplatnění, které vzniklo po 1. 1. 2007, smrtí zaměstnance nezaniká; v plné výši se stává předmětem dědického řízení a přechází na toho, komu tato pohledávka podle výsledku dědického řízení připadla.

Bolestné a ztížení společenského uplatnění

Náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění se podle ust. § 271c zákoníku práce poskytuje zaměstnanci jednorázově, a to nejméně ve výši podle nařízení vlády č. [276/2015](#) Sb., v platném znění.

Náhradou za bolest a ztížení společenského uplatnění se odškodňuje nemateriální **újma zaměstnance vzniklá v souvislosti s poškozením zdraví následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání**. Tělesné a duševní strádání při škodné události na zdraví a v době léčení se odškodňuje náhradou za bolest. Trvalé zdravotní následky projevující se v omezené možnosti zapojení do různých životních činností se odškodňují náhradou za ztížení společenského uplatnění.

Jednorázová náhrada za bolest a za ztížení společenského uplatnění se vypočítá tak, že bodové ohodnocení bolesti nebo ztížení společenského uplatnění stanovené nařízením vlády se násobí

hodnotou bodu. Hodnota bodu se rovněž odvozuje od průměrné mzdy v národním hospodářství zjištěné na základě údajů Českého statistického úřadu za první až třetí čtvrtletí kalendářního roku předcházejícího kalendářnímu roku, v němž vznikla povinnost provést hodnocení bolesti a ztížení společenského uplatnění. Jeden bod má hodnotu 1 % takto zjištěné výše průměrné mzdy. Hodnota bodu se proto zvyšuje od 1. 1. 2024 z 393,06 Kč na 424, 27 Kč, pokud se provádí lékařské hodnocení bolesti a následků pracovního úrazu nebo nemoci z povolání v r. 2024. (Příslušné nařízení vlády neupravuje problematiku zaokrouhlování ani na celé koruny, ani na celé stokoruny.)

Způsob ohodnocení bolesti

Náhrada za bolest představuje **jednorázové odškodnění za bolest**, kterou poškozený (zaměstnanec) pociťuje nejen **při samotném poškození zdraví pracovním úrazem** (nebo v souvislosti s nemocí z povolání), ale **i při léčení a v jeho průběhu**. Odškodnění za bolest způsobenou pracovním úrazem a za bolest způsobenou nemocí z povolání se určuje **podle sazeb bodového ohodnocení** uvedeného v [přílohách č. 1](#) (pro pracovní úrazy) a [č. 2 \(pro nemoci z povolání\) nařízení vlády č. 276/2015 Sb., v platném znění, a to za bolest způsobenou poškozením zdraví, jejím léčením nebo odstraňováním jejich následků. Za bolest přitom považuje každé tělesné a duševní strádání způsobené poškozením zdraví osobě, která tuto škodu utrpěla.](#)

Závěr o konečné výši bodového ohodnocení bolesti v jednotlivých případech pak činí lékař, a to případně s přihlédnutím k ust. § 6 odst. 1 písm. a), b) zmíněného nařízení vlády, která umožňují pro jednotlivé případy **zohlednit jejich specifické okolnosti a bodové hodnocení navýšit s ohledem na zdravotní komplikace a náročný způsob léčby**. Tento postup lékaře při stanovení bodového hodnocení však nelze zaměňovat s možností zvýšení této náhrady soudem podle ust. [§ 271s](#) zákoníku práce. Soud může výši odškodnění stanovenou právním předpisem zvýšit.[\[1\]](#) [\[2\]](#)

Způsob stanovení ztížení společenského uplatnění

Výše náhrady za **ztížení společenského uplatnění** se určuje podle **sazeb bodového ohodnocení** stanoveného v příloze č. 3 nařízení vlády č. [276/2015](#) Sb., v platném znění, pro jednotlivá poškození zdraví způsobená pracovním úrazem a v příloze č. 4 nařízení vlády pro jednotlivá poškození zdraví způsobená nemocí z povolání. Provádí se zpravidla až rok poté, kdy došlo k poškození zdraví pracovním úrazem nebo nemocí z povolání a je zřejmé, že **jde o trvalé poškození zdraví a podle poznatků lékařské vědy dalším léčením, popřípadě léčebně rehabilitační péčí, nedojde ke zlepšení nebo stabilizaci zdravotního stavu**.

Při bodovém ohodnocení ztížení společenského uplatnění se přihlíží **k povaze, rozsahu, prognóze poškození zdraví, anatomickým a funkčním omezením a jejich dopadu na uspokojování životních, pracovních, vzdělávacích a sociálních potřeb poškozeného a jeho další uplatnění v životě**.

Oproti možnosti zvýšení bodového ohodnocení ztížení společenského uplatnění existuje i možnost jeho snížení, **k němuž se přistupuje podle ust. § 4 odst. 5 nařízení vlády**, pokud **před vznikem poškození zdraví již existovalo ztížení společenského uplatnění způsobené změnami zdravotního stavu nesouvisejícího s poškozením zdraví pracovním úrazem nebo nemocí z povolání**.

Richard W. Fetter,

právník věnující se převážně pracovnímu právu a dále souvisejícím kapitolám práva občanského a práva sociálního zabezpečení

[1] Soud může zvýšit i náhradu ztížení společenského uplatnění, jakož i jednorázovou náhradu nemajetkové újmy pozůstalých poskytovanou podle ust. § 271i zákoníku práce.

[2] Bodové ohodnocení bolestného vymezené v lékařském posudku (tzv. základní ohodnocení) nezahrnuje pouze sazby bodového ohodnocení stanovené příslušnými přílohami nařízení vlády, nýbrž, jestliže to shledal lékař důvodným, rovněž zvýšení ust. podle § 6 odst. 1 písm. a) a b) příslušného nařízení vlády. Stále se jedná o o „základní“ počet bodů. Proto pro postup podle ust. § 271s zákoníku práce není rozhodující samotná okolnost, že v konkrétním případě došlo ke komplikacím nebo k náročnému způsobu léčení. Pro úvahu o tom, zda jsou dány podmínky pro přiměřené zvýšení odškodnění soudem, je podstatné, je-li prokázáno nad rámec skutečností významných pro vlastní bodové ohodnocení bolesti lékařem, že při porovnání s jinými obdobnými případy téhož typu, i s případným přihlédnutím k osobnosti poškozeného, jsou zde okolnosti, které se vymykají z typového rámce obdobných případů. (Srov. Dandová, E.: Změny v posuzování bolestného a ztížení společenského uplatnění, Práce a mzda č. 3/2023, Wolters Kluwer ČR.)

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)

- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)